

Tekstil ve Makina 1988 yılı Şubat sayısının yayımlanmasında belirli bir gecikme oldu. Bunda ITMA 87 özel sayısı ile Şubat sayısının basımının aynı döneme rastlamasının etkisi olmuştur. Okuyucularımızdan bu elde olmayan gecikmeden dolayı özür diler ve dergimizin normal periyodunu bundan sora izlemekte güçlüklerle karşılaşmayacağını belirtiriz.

Bir yıllık bir yayın yaşamı sonunda "Tekstil ve Makina"nın bilimsel ve teknik yanı ağır basan, ciddi ve güvenilir bir yayın organı olarak yerini aldığını ve belirli bir gereksinimi karşıladığını görmekten kıvanç duyuyoruz. Başlangıçtaki duruma oranla yazı akışında gerek sayı, gerekse çeşitlilik olarak önemli bir artışı sevinçle gözlemekteyiz. Daha fazla katılımı sağlamak, okuyucular ve yazarlar arasında fikir ve bilgi alışverişini hızlandırmak için bu sayının geçen sayıda duyurusunu yaptığımız "Kısa Bildiriler" bölümünde bu konuyla ilgilenlere örnek oluşturacak kısa bir bildirinin yer aldığını göreceksiniz.

Sırası gelmişken burada bir özeleştirme yapma ve bazı noktalara sayın okuyucuların dikkatini çekme gereğini duyuyoruz. Dergimiz "çok ağır", "fazla bilimsel", "bazı konulara yer verilmiyor" gibi bazı eleştiriler almaktadır. Bazı yazıların ve özellikle teorik içerikli yazıların, o konularla yakından ilgilenenlerce daha iyi değerlendirilebileceği, bazı okurlar için anlaşılması zor olabileceği doğaldır. Ancak yazıların ilk değerlendirmesini yapan yayın danışma üyesi ve özellikle yayın kurulu yazının kolay anlaşılır olma niteliği üzerinde önemle durmaktadır. Üzerinde durulan diğer noktalar ise yazının yeni bilgiler getirmesi ve uygulamalarda yarar sağlamasıdır. Diğer yandan, yazının içeriği ve üslubu yazara bağlı bir olgudur. Yayın kurulu ancak seçici rol oynamaktadır. Her sayısının düzenlenmesinde olanak ölçüsünde tekstilin değişik alanlarında seçilen konuları işleyen yazılardan dergi kompozisyonunu oluşturma yönünde gayret gösterilmektedir. Ancak "ısmarlama yazı" sağlama yoluna bir ilke olarak gidilmediğinden, bazı sayılarda bazı konular ağırlıklı olabilmektedir. Nitekim bu sayımızda lif üretimi ve terbiye gibi tekstil kimyası ile ilgili konular daha çok yer almaktadır.

Dergimizin önemli bir özelliği bir "Peryodik" dergi oluşudur. Bu tür dergilerin baştan sona bir kitap gibi okunmayacağı açıktır. Okuyucu kendi alanı ile ilgili yazıları izler, diğer alanlarda ilgi duyduğu yazıları okur. Ancak zaman içinde gelişmeler araştırmalar, buluşlar ve diğer kaynaklarda yapılan yayınlar hakkında bir bilgi birikimi sağlar; zaman zaman önceki yazılara tekrar bakar; ya da daha önce gereksinim duymadığı için okumamış olduğu bir yazı onun için güncellik kazanabilir.

25-27 Ekim 1988 tarihlerinde Bursa'da dergimiz öncülüğünde bu kez uluslararası düzeyde gerçekleştirilecek olan IV. Tekstil Sempozyumu'na yurt dışından 30'a yakın tebliğle katılma isteği alınmış olması da sevindirici bir başka gelişmedir. Sempozyum ile ilgili hazırlıklar büyük bir hızla gelişmekte, bu sempozyumun ülkemiz tekstil endüstrisinin önemli merkezlerinden biri olan Bursa'da yerli yabancı birçok tekstilciyi bir araya getiren önemli bir olay olacağı anlaşılmaktadır.

Bir yıllık bir deneyimden sonra dergimizin daha kapsamlı, daha doyurucu, daha yararlı bir biçimde gelişeceğine olan pekişmiş inancımızla okuyucularımıza çalışmalarında başarılar, mutluluklar dileriz.

Saygılarımızla

YAYIN KURULU

Tekstil Mamulü Üzerindeki Boyarmaddeleri Tanıma Testleri

Süleyman ÇOBAN

Dr.

E.Ü. Müh. Fak. Tekstil Müh. Bölümü, İZMİR

Tekstil mamulü üzerinde bulunan boyarmaddelerin tanıma testleri verilmektedir. Testlerin esası, çoğunlukla o boyarmaddenin haslığı ve kendine özgü boyama karakteristiklerinin tesbitine dayanmaktadır. Bu nedenle uygulanan testler her tekstil terbiye laboratuvarında bulunabilen malzeme ve kimyasal maddelerle yapılabilir niteliktedir.

TESTS APPLIED FOR RECOGNIZING OF DYE-STUFFS ON A TEXTILE PRODUCT

In this article, tests applied for recognizing of dye-stuffs on a textile product are given. In these tests, mostly, searches into finding the fastness and the characteristic painting properties of one particular dye-stuff are taken place. Since these tests need only ordinary materials and chemical stuff, they can be carried out in every textile finishing laboratory.

1. GİRİŞ

Bazı durumlarda boyalı ve baskılı bir tekstil mamulü üzerindeki boyarmaddenin cinsinin bilinmesi gerekir. Örneğin haslıklar, seçilecek çalışma yönteminin belirlenmesi veya şikayet sonucu çıkan anlaşmazlıkların açıklığa kavuşturulması çalışmalarında olduğu gibi.

Mamul üzerinde bulunan boyarmaddenin tanınmasında çoğu kez zorluklarla karşılaşılır. Bu zorluklar; boyama benzerliklerinden, kumaş üzerine aktarılmış olan boyarmaddenin çok az olmasından ve çoğu boyarmaddenin asıl yapılarının birbirlerine benzemesi gibi çeşitli durumlardan kaynaklanmaktadır. Yine boyarmaddelerin tanınması diğer organik maddelerin tanınmasında olduğu gibi her zaman yalın ve inandırıcı sonuçlar da vermeyebilir. Kaldı ki bir taraftan da boyarmaddelerin sürekli olarak yeni cinsleri ve özel tipleri geliştirilmektedir.

Asıl zorluk, bir tekstil mamulünün çeşitli boyarmaddelerin kombinasyonu ile boyanmasında veya bir boyanın üzerine tümüyle başka bir boyanın yapılması durumunda ortaya çıkmaktadır. Yine boyama sonunda haslık geliştirme amacıyla yapılan işlemler de tanıma reaksiyonlarını güçleştirmektedir. Diğer bir zorluk lif karışımlarında ortaya çıkmaktadır. Karışım mamuller üzerindeki boyarmaddelerin tesbitinde nisbeten etkin bir yöntem olan kromotografi analizleri burada anlatılmayacaktır. Atkı ve çözgüsü ayrı olan karışımlarda mekanik ayırım yapıldıktan sonra analizlere geçilir.

Karışımların dışında mamul üzerindeki boyarmaddenin tesbitinde bir kolaylık mamulü oluşturan elyaf cinsinin belirlenmesi olayıdır. Çünkü her lif için en çok kullanılan belli tür boyarmaddeler bulunmaktadır. Bunun yanında boyarmadde renkleri de bazı cinslerin belirlenmesinde kolaylık sağlayabilmektedir.

Mamul üzerindeki boyarmaddeyi tanıma analizlerine geçmeden önce lif cinsinin belirlenmesi gerekir. Lif cinslerini kolay ve pratik olarak birbirlerinden ayırmak için sırasıyla şu testler uygulanır:

- Yakma deneyi ile selüloz, protein ve tam sentetik lifler birbirlerinden ayırılabilirler. Selüloz lifleri hızlı yanması, sert kalıntı bırakması, çok yumuşak gri beyaz bir kül ve karakteristik kağıt kokusu ile tanınırlar. Protein lifleri kabarcıklı ve yavaş yanmaları, siyahımsı ufalanabilir bir kalıntı ve yanık saç kokusu ile tanınırlar. Sentetik lifler ise eriyerek yanıp geriye ezilmeyen sert bir topaklık bırakırlar. En çok kullanılan sentetik lifleri birbirinden ayırmak için sırasıyla şu basit testler uygulanır.

- Asetonda çözülen: Asetat lifi
- Derişik hidroklorik asitte çözülen: Poliamid lifleri